

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

06 Aralık 2019

Sayı : 30824082/610- 289132
Konu : Yazılı soru önergeleri

.../.../2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları, Bakanlığımıza geliş tarih-sayıları ile konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EKLER:

- Liste (6 Adet- 6 Sayfa)
- Cevap yazısı (57Adet, 90 Sayfa)

7/18218 GK 101	7/20649 GK 36
7/19280 GK 101	7/20759 GK 37
7/19558 GK 108	7/18827 GK 101
7/12302 GK 143	7/10310 GK 123
7/20437 GK 36	7/20760 GK 37
7/12305 GK 143	7/21202 GK 46
7/12739 GK 145	7/13542 GK 19
7/13691 GK 10	7/15516 GK 45
7/14179 GK 11	7/119665 GK 29
7/15134 GK 11	7/15970 GK 55
7/15136 GK 11	7/110013 GK 108
7/18287 GK 12	7/116442 GK 12
7/118971 GK 21	7/116229 GK 12
7/119350 GK 25	7/116756 GK 12
7/119656 GK 29	7/116758 GK 12

7/118292 GK 12	7/20436 GK 36
7/120434 GK 36	7/112505 GK 143
7/112504 GK 143	7/20440 GK 36
7/120435 GK 36	7/11508 GK 135
7/112509 GK 143	7/20909 GK 41
7/19445 GK 25	7/14642 GK 11
7/19526 GK 28	7/14719 GK 11
7/19527 GK 28	7/19218 GK 21
7/19843 GK 31	7/21060 GK 43
7/20766 GK 37	7/20653 GK 36
7/19446 GK 25	7/19531 GK 28
7/19528 GK 28	7/19533 GK 28
7/19449 GK 25	7/19838 GK 31
7/19534 GK 28	7/20038 GK 31
7/19536 GK 28	
7/19844 GK 31	
7/19845 GK 31	
7/20039 GK 31	
7/20768 GK 37	

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ'NÜN
TBMM 7/10013 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR
SORULARI VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Anayasa'nın 56. Maddesi "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir" demektir. İzmir'in Gaziemir ilçesinde yurttaşlarımızın yaşadığı Emrez Mahallesi, Sakarya Mevkiinde bulunan eski bir akü fabrikasında 70 dönümlük bir alanda gömülü olarak 200 tona yakın radyoaktif nükleer atığın-bir nükleer reaktörden çıkan, yüksek derecede radyoaktif, yanmış yakıt elemanları olduğu Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tarafından 2007 yılında yapılan ölçümlerde tespit edilmiştir. 2016 yılında 1 yılın sonunda işin tamamlanamaması durumunda TAEK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının öngöreceği ilave süre verilebilecekken toplam sürenin 2 yılı geçemeyeceği de ifade edilmiş olmasına ve..aradan..17 yıl geçmesine rağmen herhangi bir işlem yapılmamıştır. İnsanların sağlığı tehlikeye atılmaya devam edikmiş bu konu da basında yer almıştır. Yapılan incelemelerde malzemelerin ve cürufkların Europium- 152 ile bulaşmış olduğu ve bu maddenin nükleer reaktörlerde kullanıldığı .anlaşılmıştır. Bir taşeron firmaya verilen ancak ödeme alınamadığı gerekçesi ile işi yarım bırakan firmanın kazdığı çukurların yağmurla birlikte su ile dolması sonucu biriken radyoaktif bulaşıklı sular, alanın da eğimli olmasından dolayı dereye akmaktadır. Dereye karışan bu sular da yer altı sularından körfeze ulaşp havayı, toprağı ve suları kirletmektedir.

Nükleer tesisi olmayan bir ülkede nükleer atık bulunması, lisansı olmayan bir tesiste de atıkların toprağı gömülmesi anlaşılır bir durum değildir. Türkiye'ye girişi yasak olan bu atığın İzmir'in merkez ilçelerinden olan Gaziemir'de eski bir akü fabrikası tesisinde ortaya çıkması yasal olmayan yollarla yürütülen atık ticareti gerçeğini de gözler önüne sermektedir.

Aynı tesisin Torbalı'ya taşınarak faaliyetine devam etmesi ve alınması gereken lisans belgesi için başvurusunun da yakın bir tarihte yapıldığı edinilen bilgiler arasındadır. İzmir'de yıllardır nükleer atıklarla birlikte yaşıyor olmasına rağmen süreçten haberi olan ilgili kurum ve kuruluşlar gerekli sorumluluklarını yerine getirmemiş ve bu gerçeği bilmelerine rağmen bugüne kadar hiç bir işlem yapılmamış olması Türkiye'de ki çevre politikalarının, atık sorununun yönetilemediği gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Gaziemir'de nükleer atıklarla iç içe yaşamak zorunda bırakılan halkımızın sağlığının, suyun, canlıların ve toprağın kirlenilip yok edilmesiyle neden olunan doğa katliamına karşı sessiz kalmak topluma ve doğaya karşı işlenen büyük bir suçtur. Gaziemir'de yapılacak işlemin "toprak geri kazanımı" kapsamında değil; radyoaktif atığın özelliğine uygun şartlarda kırma, ayrıştırma kapsamında uluslararası değerlendirmeye tabi tutulması ve bu işlemin de en kısa zamanda yapılarak kamuoyu ile paylaşıması gereği ortadadır.

Geçmiş yıllarda Tuzla' da, İkitellide, Karadeniz sahillerinde de ortaya çıkan radyoaktif ve tehlikeli atıkların çöplüğüne dönüşmemizle ilgili skandallardan biri olan Gaziemir'deki radyoaktif kirlenme ve buna yol açanlar failler örtbas edilmeye, unutturulmaya çalışılmaktadır.

Bu bağlamda;

1) Türkiye'ye girişi yasak olan bu atığın İzmir'de ortaya çıkmasına yönelik herhangi bir araştırma yaptırdınız mı? Gaziemir, Emrez ve Aktepe mahallesinde bulunan akü fabrikasına radyoaktif bulaşıklı atıklar hangi ülkeden kim veya kimler tarafından getirilmiştir?

- 2) Dere sularına karışarak toprağı, havayı, suyu tüm canlıları zehirleyen Gaziemir'deki bu ölümcül radyoaktif kirliliğı 17 yıldır neden ortadan kaldırmadınız? Kirliliğı nasıl ve ne zaman temizleyeceksiniz?
- 3) Bilirkişi incelemesi kapsamında bakanlığınızın yapmış olduğı analizin yeterli olmadığı yönündeki ilgili kamu kurumlarının uyarılarını dikkate alan bir çalışmanız oldu mu?
- 4) Gaziemir'de yaşayan yurttaşlar daha ne kadar radyoaktif bulaşıklı tehlikeli atıklarla yaşamaya mahkûm edilecekler?
- 5) Söz konusu fabrikaya kesilen ceza firma sahipleri tarafından ödenmemiş, üstelik Torbalı'da faaliyetlerine devam ettikleri bilinmektedir. Yani suç işleyenler fiilen cezasız kalmıştır. Ülkeye radyoaktif bulaşıklı atıkları sokanlar ise hiç yakalanmamıştır. Bu cezasızlığın ülkemizi dünyanın radyoaktif atık çöplüğüne çevirmek isteyenleri cesaretlendireceğini düşünüyor musunuz? Bu riski ortadan kaldırmak için ne yapacaksınız?
- 6) Torbalı'da faaliyetine devam eden söz konusu tesise Gaziemir'deki ekipmanların da nakledildiğı düşünüldüğünde nükleer maddelerle temas eden bu cihazlar nedeniyle çalışanların, makinaların, halkın sağlık kayıtları bulunmakta mıdır?
- 7) Halkın sağlığını ciddi anlamda tehdit eden pervasızlık ve denetimsizlik nasıl mümkün olabilmektedir?
- 8) Gaziemir'de ve Torbalı'da radyoaktivite başta olmak üzere kapsamlı bir çevresel durum değerlendirilmesi yapılmış mıdır?
- 9) Yakın bölgede yer alan su kaynaklarının radyoaktivite ölçümleri yapılmış mıdır?
- 10) Atıklardan oluşan sızıntı sularının yer altı suyunu ve insanların sağlığını bozma riskine yönelik bir risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?
- 11) Türkiye'de radyoaktivite içeren atıklar işlenen başka tesisler var mıdır, varsa hangileridir?
- 12) Bu tür işlemlerin yapıldığı tesislerin atıklarında radyoaktivite ölçüm denetimi yapılmakta mıdır?
- 13) Gaziemir'de bulunan eski akü fabrikasının bulunduğu alanda yer altında kaç ton atık tespit edilmiştir? Bu atıkların halka verdiği/vereceğı zararların boyutları kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
- 14) Çevrenin radyoaktif atıklarla ve radyoaktif yağışlarla kirlenmesini önlemeye yönelik Bakanlığınızca ne tür tedbirler alınmaktadır?

CEVAP:

İzmir Valiliğinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzden alınan bilgilere göre;

İzmir İli, Gaziemir İlçesinde, 1940 yılında (2000 yılında vefat eden) Hasan Yavaş tarafından kurulan ve işletilen Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A.Ş 'de atık akümülatörden kurşun geri kazanımı ve kurşun hurdası da kullanılarak rafine edilmiş kurşun üretimi yapılmış ve işletme 2010 yılında faaliyetine son vermiştir. Yıldırım Mustafa IRVANA (Aslan Kurşun San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Eski Üyesi) tarafından İzmir Valiliğine verilen şikayet dilekçesinde, işletme arazisine cüruf gömüldüğü bildirilmiştir. 2007 yılında yapılan çalışmalar sonucunda şikayete konu atıkların arazi sahasına gömülü olduğu tespit edilmiş ve alınan numune sonuçlarına göre atığın niteliğı tehlikeli olarak belirlenmiştir.

Söz konusu atıklar için Türk Ceza Kanununun 181nci maddesine göre “ evreyi kasten kirletmek” suçundan İzmir Cumhuriyet Ba savcılığına suç duyurusunda bulunulmuş, “atığın yönetmelik hükümlerine aykırı bertaraf” edilmesi nedeniyle 321.000 TL. idari para cezası uygulanmıştır.

İ  bu atıklarda; 2008 yılında radyoaktivite tespit edilmesi sonrasında, konuya ilişkin yetki ve sorumluluk Türkiye Atom Enerjisi Kurumu’na geçmiştir. Fabrika sahasında TAEK tarafından 12-15/10/2010 tarihlerinde inceleme yapıldığı, radyoaktif kaynak olarak Europium 152 tespit edildiği bildirilmiştir. Fabrika sahasının Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A. . tarafından (TAEK talimatı doğrultusunda) 10.200 (on bin iki yüz) ton toprakla örtülmesi sağlanmıştır. Ayrıca, sahada depolanan atıkların yer altı suyunda ve toprakta neden olduğu ağır metal kirliliği nedeniyle 5.079.900 TL (Be  milyon yetmiş dokuz bin dokuz yüz Türk Lirası) idari para cezası uygulanmıştır.

Ayrıca, konuyla ilgili olarak, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda bulunulmuştur. Temizleme çalışmalarına yönelik olarak, Turanlar A. . ‘ye Valilik tarafından  ED Gerekli Değildir. Kararı verilmiş ve akabinde sahada çalışma ba latılmı tır. İşletmede radyoaktif atıklardan ayrıştırılmış yaklaşık 80 ton tehlikeli nitelikte atık S reko firmasına gönderilmiş ve bunun yanı sıra 10.380 kg radyoaktif atık da TAEK (RAY Birimi) gözetiminde sahadan alınarak bertaraf için gönderilmiştir. İzmir 2. İdare Mahkemesi tarafından alınan 26.02.2015 tarih ve 2015/85 Esas Numaralı Karar ile  ED Gerekli Değildir kararının iptaline h kmedilmi  ve üniteler m h rlenmi tir.

Bu bağlamda, 2872 sayılı  evre Kanununun “ lkeler” başlıklı 3. maddesi (j) bendinde yer alan, 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanununa göre; sözü edilen hususlar “TAEK tarafından yürütülür.” hükmü ve bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklerde de “radyoaktif atıklar” yönetmelik kapsamı dışında olması nedeniyle, bahse konu atıklar; Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı (TAEK) tarafından kontrol edilmeye ba lanmı  olup, sonrasındaki tüm i  ve işlemler de TAEK talimatları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, sahadaki radyoaktif kirlilik ve temizleme çalışmalarının Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun sorumluluk alanında bulunmaktadır.